

Nr 219.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående disponerande av 1916 års avkastning av statens hästavelsfond m. m.; given Stockholms slott den 14 april 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels besluta, att, sedan en tiondel av 1916 års avkastning av statens hästavelsfond lagts till fondens kapital, ett belopp av 3,000 kronor av samma avkastning må av Kungl. Maj:t disponeras för åtgärder för hästavelns främjande samt återstoden av avkastningen reserveras;

dels ock medgiva, att vid lån, som intill ett belopp av 250,000 kronor från fonden utlämnas till hushållningssällskap för inköp genom sällskapets bemedling av lämpliga avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras och vilka lån skola genom amortering återbetalas inom fem år från lyftningsdagen, ränta icke skall beräknas under amorteringstiden.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

K. Dahlberg.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
april 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Statsråden: STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÄRTEN ERICSSON,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Dahlberg anförde:
I en den 11 april 1916 till riksdagen avlåten proposition, nr 172, framlade Kungl. Maj:t förslag om inrättande av en statens hästavelsfond, och denna proposition blev enligt riksdagens skrivelse den 9 juni samma år, nr 248, i huvudsak av riksdagen bifallen. Riksdagen medgav nämligen, att hela det nettobelopp, varmed de till statsverket då redan influtna samt på grund av utav Kungl. Maj:t före den 11 april 1916 lämnade utförseltillstånd inflytande hästförsäljningsmedel översköte 686,700 kronor, finge avsättas till en under förvaltning av statskontoret ställd fond, benämnd: statens hästavelsfond, vilken skulle av statskontoret göras

räntebärande. Tillika beslöt riksdagen, att Kungl. Maj:t finge, sedan årligen minst en tiondel av fondens avkastning lagts till kapitalet, efter stuteriöverstyrelsens hörande, för åtgärder för hästavelns främjande disponera så stor del av återstoden av avkastningen av fonden, som av riksdagen för varje år anvisades. Detta riksdagens beslut har, i vad det skilde sig från vad Kungl. Maj:t föreslagit, av Kungl. Maj:t godkänts.

Jag vill erinra, att förenämnda undantagna belopp av 686,700 kronor var avsett att användas med 50,000 kronor för beredande av möjlighet till höjning av inköpspriset å remonter under år 1916, med 536,700 kronor såsom bidrag till anläggningskostnaderna för ett statsstuteri å Ottenby för varmblodig avel, med 75,000 kronor för uppsättning av hästar och inventarier till ridskolan vid Strömsholm, vilken avsågs skola omorganiseras och övertaga de till den nuvarande hingstdepån hörande anläggningarna därstädes, samt med 25,000 kronor till Norrbottens läns hushållningssällskap för bildande av en fond för hästavelns befrämjande inom sällskapets område i likhet med vad som skett hos andra sällskap i samband med hästexport från deras områden. De till remontprisens höjning och till hästavelnsfond inom Norrbottens län avsedda medlen hava av Kungl. Maj:t anvisats för sina resp. ändamål. Frågorna om upprättandet av statsstuteriet och till följd därav även om ridskolans omorganisation hava däremot måst skjutas åt sidan. De för dessa ändamål avsedda medlen torde få tillsvidare reserveras.

Då Kungl. Maj:t den 3 juli 1916 med anledning av riksdagens skrivelse nr 249 den 9 juni samma år fattade beslut angående inrättande av ett statsstuteri å Ottenby, förklarade Kungl. Maj:t, att, när genom anläggandet av ifrågavarande stuteri den varmblodiga hästaveln i landet borde komma att verksamt understödjas från statens sida, Kungl. Maj:t funnit åtgärder till ytterligare främjande av den kallblodiga hästaveln även böra från statens sida vidtagas, och anmodade fördenskull Kungl. Maj:t stuteriöverstyrelsen att inkomma med förslag i dylikt syfte. Sedan Kungl. Maj:t därefter bemyndigat nämnda styrelse att för utredning och förslag i ämnet tillkalla särskilda sakkunniga samt med anledning härav sådana sakkunniga anlåtats dels beträffande ardenneraveln och dels i fråga om aveln av den nordsvenska hästen, har stuteriöverstyrelsen med skrivelse den 30 september 1916 överlämnat de sakkunnigas utlåtanden och för egen del yttrat sig i ämnet. Så vitt rör statens hästavelnsfond har därvid stuteriöverstyrelsen framställt följande förslag.

Av den disponibla avkastningen av nämnda fond borde ett belopp

av högst 10,000 kronor reserveras för att ställas till förfogande av stamboksföreningen för svenska ardennerhästen, under villkor dels att föreningen gjorde framställning om statsbidrag för sådana åtgärder till ardenneravelns främjande, vilka kunde, efter stuteriöverstyrelsens hörande, av Kungl. Maj:t befinnas bliva till verklig nytta för denna avel, dels ock att sådan ändring av föreningens stadgar beslutades, att en av styrelsens ledamöter skulle förordnas av Kungl. Maj:t.

Sedan därefter nämnda förening till Kungl. Maj:t inkommit med begäran om ett statsanslag för år 1917 å 10,000 kronor för stärkande och utvidgande av föreningens verksamhet, har stuteriöverstyrelsen uti häröver infortrat, den 28 december 1916 avgivet utlåtande, enär det vore ovisst, hur stort belopp av hästavelns fondens avkastning under år 1917 kunde ställas till förfogande för kallblodig hästavel, samt föreningen icke angivit, hur det begärda understödet skulle användas, än mindre lämnat något kostnadsförslag över de avsedda åtgärderna, hemställt, att framställningen måtte förklaras vilande i avvaktan på, bland annat, närmare utredning från föreningen. Någon dylik utredning har icke inkommit.

Stuteriöverstyrelsen har vidare i förenämnda skrivelse den 30 september 1916 föreslagit, att av hästavelns fondens avkastning ett belopp av högst 2,000 kronor måtte reserveras för att ställas till förfogande av Skånes stuteribokstyrelse under villkor, dels att denna styrelse gjorde framställning om statsbidrag för sådana åtgärder för ardenneravelns främjande, vilka kunde, efter stuteriöverstyrelsens hörande, av Kungl. Maj:t befinnas bliva till verklig nytta för denna avel, dels ock att en av styrelsens ledamöter förordnades av Kungl. Maj:t. Någon framställning i ämnet har icke inkommit från stuteribokstyrelsen.

Vidare har stuteriöverstyrelsen, under förutsättning att styrelsen för hingstuppfödningens anstalten å Vången beslutade sådan utvidgning av anstalten, att unghingstar till minst dubbla antalet av det nuvarande kunde där uppfodas, hemställt, bland annat, att av nämnda fonds avkastning högst 10,000 kronor måtte reserveras för att på framställning av anstaltens styrelse användas till ytterligare understöd av anstalten under vissa villkor. Sådan framställning har icke ingivits.

Stuteriöverstyrelsen har även föreslagit, att ett belopp av 250,000 kronor av samma fond måtte avsättas till en särskild lånefond, varav årligen under vederbörande hushållningssällskaps garanti må utlånas högst 50,000 kronor i poster om högst 5,000 kronor, löpande utan ränta under fem års amorteringstid, för inköp genom hushållningssällskapetets bemedling av lämpliga avelshingstar av nordsvensk eller

gudbrandsdalsk ras. Till motivering av detta förslag har styrelsen anfört:

»Mot de sakkunnigas förslag, att staten skulle genom bidrag till hingstföreningar medverka till anskaffande av framstående beskillare av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras, har stuteriöverstyrelsen intet att erinra. Tillgången av för den nordsvenska aveln behöfliga beskillare är synnerligen knapp, och detta förhållande utgör för närvarande ett av de svåraste hindren för denna avels raska framåtskridande.

De sakkunniga hava föreslagit, att dylikt statsbidrag skulle lämnas på det sätt, att hingstförening, som önskade anskaffa lämplig beskillare av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras samt erhållit vederbörande hushållningssällskaps och premieringsnämndsordförandes förord, skulle kunna komma i åtnjutande av statsunderstöd med en femtedel av hingstens inköpspris, dock högst 2,000 kronor. För ändamålet skulle ett belopp av högst 10,000 kronor anvisas.

Stuteriöverstyrelsen anser sig emellertid icke kunna tillstyrka detta förslag, dels emedan den ifrågasvarande åtgärden torde bliva mindre effektiv än omständigheterna påkalla, då allenast omkring fem hingstar årligen skulle på detta sätt kunna anskaffas, dels ock enär man kan ifrågasätta lämpligheten av att med gäva av allmänna medel bidraga till anskaffande av enskild egendom, vars användning undandrager sig varje kontroll från statens sida. Stuteriöverstyrelsen vill därför i stället föreslå, att det ifrågasatta bidraget beredes på det sätt, att ett visst belopp av statens hästavelsfond, förslagsvis 250,000 kronor, avsättes till en särskild lånefond, varav årligen under vederbörande hushållningssällskaps garanti skulle kunna utlånas högst 50,000 kronor i poster om högst 5,000 kronor, löpande utan ränta under fem års amorteringstid, för inköp av lämpliga avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras genom hushållningssällskapets bemedling och, om så erfordrades, jämväl med understöd av sällskapet. I övrigt synes villkoren för åtnjutande av dylika lån kunna bestämmas i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i nådiga kungörelsen den 4 juli 1913 angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av lån ur lånefonden för inköp av ädla avelsston. Om en dylik lånefond bildades, skulle med bidrag av densamma omkring tio hingstar årligen kunna inköpas. Statens bidrag härtill motsvarar räntan å de utlånade medlen efter en räntefot av 4 procent, eller alltså högst 10,000 kronor om året, då fonden kommer till sin fulla användning.

Stuteriöverstyrelsen har icke förbisett, att den föreslagna åtgärden att inom statens hästavelsfond bilda en särskild lånefond utan ränteavkastning skulle kunna anses strida mot Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut, att hela hästavelsfonden skulle göras räntebärande och att en tiondel av avkastningen skulle läggas till kapitalet. Förslaget innebär emellertid i själva verket endast, att räntan å ett belopp av högst 250,000 kronor disponeras för det föreslagna ändamålet, och vid bestämmande av den del av avkastningen, som skall fonderas, bör en tiondel jämväl av den icke inflytande räntan å dessa medel läggas till fonden.»

Över denna del av stuteriöverstyrelsens framställningar har statskontoret avgivit utlåtande den 10 januari 1917 och därvid meddelat, att å hästavelsfonden förefanns vid 1916 års slut ett kapital av 1,164,297

kronor 94 öre samt ett upplupet räntebelopp av i runt tal 12,900 kronor. Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot att framställning avlättes till riksdagen i det av stuteriöverstyrelsen angivna syftet, men ansåge sig dock böra ifrågasätta, huruvida för ändamålet vinnande någon utbrytning av medel från fonden med åtföljande ny fondbildning behövde äga rum, då redan inom den nuvarande fondens ram den ifrågasatta lånerörelsen borde kunna komma till stånd.

Slutligen har stuteriöverstyrelsen i förenämnda skrivelse den 30 september 1916 föreslagit, att av hästavelsfondens avkastning ett belopp av 3,000 kronor måtte få användas till arvoden å 500 kronor åt ordförandena i statens hästpremieringsnämnder såsom ersättning för utövande av verksamhet såsom hästkonsulenter inom vederbörande distrikt. Detta förslag har styrelsen motiverat sålunda:

»Bland åtgärder, som från statens sida borde vidtagas för hästavels befrämjande, hava de sakkunnigas båda avdelningar ifrågasatt upprättandet av statsunderstödda konsulentbefattningar och särskilt hava de för nordsvenska hästavelsfrågan tillkallade sakkunniga livligt förordat anställande av länskonsulenter i huvudsaklig överensstämmelse med ett av särskilda inom jordbruksdepartementet åren 1909—1911 tillkallade sakkunniga utarbetat förslag.

Stuteriöverstyrelsen kan emellertid icke ansluta sig till denna form av ett konsulentkap i hästavelsfrågor. Att vid sidan av premieringsnämnderna och oberoende av dessa anställa tjänstemän med en i hästavelsfrågor ledande ställning, kunde enligt stuteriöverstyrelsens mening lätt vålla olägenheter för premieringsnämnderna i deras arbete och oreda i ledningen av aveln. Enligt gällande premieringsreglemente åligger det premieringsnämndsordförandena att utöva tillsyn över hästaveln i distriktet samt att vid besiktningmötena meddela de förklaringar, råd och upplysningar, som kunna vara påkallade av omständigheterna. Dessa föreskrifter hava föranlett, att intresserade premieringsnämndsordförande av eget initiativ och ofta på egen bekostnad utvecklat ett slags konsulentverksamhet inom sina distrikt.

Det gäller alltså enligt stuteriöverstyrelsens mening allenast att bygga vidare på den sålunda lagda grunden och att åt ordförandena i premieringsnämnderna anförtro konsulentkapet i deras respektive distrikt. Då emellertid denna verksamhet säkerligen kan bliva ganska omfattande, måste rimlig gottgörelse därför ställas i utsikt. Ordförandena erhålla nu, förutom rese- och traktamentsersättning under premieringsresorna, allenast ett arvode av 400 kronor om året, vilket är avsett till ersättning för det ej obetydliga expeditjonsarbete, som enligt premieringsreglementet åligger ordförandena.

Stuteriöverstyrelsen anser ett särskilt arvode av tills vidare 500 kronor om året vara erforderligt för att från statens sida bereda premieringsnämndsordförandena skälig ersättning för deras konsulentverksamhet. Skulle det emellertid visa sig, att ordförandenas arbete med detta konsulentkap tages i större anspråk, än som motsvarar det ifrågasatta statsbidraget, bör detta givetvis ökas. Dessutom bör det till-

komma de hushållningssällskap, som anlita deras biträde i hästavelsfrågor, att bestrida rese- och traktamentsersättning under förekommande resor.

Statsbidraget, som enligt ovannämnda förslag skulle för alla premieringsnämndsordförandena uppgå till sammanlagt 3,000 kronor, bör bestridas från avkastningen av statens hästavelsfond.»

Med förberörda skrivelse den 30 september 1916 har även överlämnats en skrivelse från svenska travsällskapet angående vissa åtgärder och anslag för befordrande av den nordsvenska hästaveln genom travtävlingar. Stuteriöverstyrelsen har erinrat, att Kungl. Maj:st alltsedan år 1905 beviljat medel till pris vid travtävlingar, under senare tid med i allmänhet 3,000 kronor årligen, vilka medel utgått från anslaget till hästavelns förbättrande. Någon ökning i statsbidraget syntes numera behöfelig, men ytterligare utredning tarvades. I varje fall kunde ej nyssnämnda ordinarie anslag anlitas för dylik ökning.

Sedan därefter travsällskapet inkommit med begäran, att de till detsamma utgående statsbidragen måtte höjas, vad bidraget till avelspris angår från 1,000 till 3,000 kronor och vad beträffar det till tävlings- och uppmuntringspris vid tävlingar i Stockholm utgående bidraget från 2,000 till 3,000 kronor, har stuteriöverstyrelsen i skrivelse den 28 december 1916 anfört, att styrelsen funne den föreslagna ökningen av sammanlagt 3,000 kronor behöfelig, men ansåge densamma böra användas uteslutande till avelspris och utgå från avkastningen från statens hästavelnsfond.

Såsom förut nämnts har till Norrbottens läns hushållningssällskap från de hästförsäljningsmedel, som influtit på grund av utförseltillstånd, som beviljats före den 11 april 1916, överlämnats ett belopp av 25,000 kronor för bildande av en hästavelnsfond för länet. Nämnda sällskaps förvaltningsutskott har nu i skrivelse den 25 november 1916 anhållit, att ytterligare 25,000 kronor måtte för detta ändamål beviljas sällskapet.

I häröver avgivet utlåtande den 28 december 1916 har stuteriöverstyrelsen tillstyrkt bifall till denna framställning.

Enligt från statskontoret erhållen uppgift utgör avkastningen under år 1916 av den i fjol bildade statens hästavelnsfond 12,955 kronor 56 öre. Om en tiondel härav med 1,295 kronor 56 öre tillägges fondens kapital, kommer detta att uppgå till 1,165,593 kronor 50 öre. Av avkastningen återstår då disponibelt ett belopp av 11,660 kronor.

Beträffande användningen av detta belopp synes något avseende icke nu behöva fästas vid de framkomna förslagen att därav tilldela

Departements-
chefen.

bidrag åt stamboksföreningen för svenska ardennerhästen, Skånes stuteri-bokstyrelse och styrelsen för hingstuppfödninganstalten å Vången, enär de förutsättningar, under vilka dessa förslag framstälts, icke inträffat.

Förslaget att av dessa medel tilldela ordförandena i hästpremieringsnämnderna arvoden å 500 kronor såsom ersättning för deras verksamhet i egenskap av hästkonsulenter synes mig lyckligt funnet. Härtill erfordras 3,000 kronor. Ävenså synes det föreslagna villkoret, att de hushållningssällskap, som anlita deras biträde i hästavelsfrågor, skola av egna medel bestrida konsulenternas rese- och traktamentsersättning under förekommande resor, vara välbetänkt. Jag vill framhålla, att nu ifrågavarande konsulentverksamhet bör hållas skild från själva premieringsväsendet och icke minska ordförandenas skyldighet att vid premieringsmötena lämna upplysningar och råd.

Jag vill erinra, att i det betänkande ifråga om åtgärder för främjande av landets hästavel, som den 11 december 1911 avgavs av särskilt tillkallade sakkunniga, föreslogs, att statsanslag skulle beviljas för anställande genom hushållningssällskapens försorg inom varje underdistrikt av en för länets hästavel intresserad person, ett slags länskonsulent, för att i samverkan med premieringsnämnden lämna råd och anvisningar i hästavelssyfte. Detta förslag har ännu ej blivit föremål för slutligt beslut. Jag anser emellertid det av stuteriöverstyrelsen nu framlagda förslaget till sakens ordnande innebära avsevärda fördelar framför sistnämnda sakkunnigas förslag samt, om än antalet hästkonsulenter därigenom blir mindre än samma förslag åsyftade, dock medföra tillräcklig tillgång på dylika konsulenter. De sakkunnigas nyssnämnda förslag torde därför icke böra föranleda någon vidare åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Vad beträffar det ifrågasatta ökade statsbidraget till svenska travsällskapet, vill jag visserligen ej ställa mig principiellt avvisande mot en måttlig ökning, men då de för året tillgängliga medlen av hästavelsfondens avkastning äro till beloppet ganska obetydliga och det synes önskvärt, att frågan om, i vilket förhållande inbördes olika, för hästaveln betydelsefulla ändamål må främjas medelst fondens avkastning, tages under förnyad omprövning i ett sammanhang, anser jag något bidrag till sagda sällskap icke nu böra beviljas från ifrågavarande medel. Efter överläggning i frågan med chefen för stuteriöverstyrelsen anser jag lämpligast, att den del av 1916 års disponibla avkastning, som icke åtgår till arvoden åt premieringsnämndsordförandena, reserveras för att framdeles komma till användning.

Förslaget att använda en del av fondens kapital till räntefria lån för inköp av avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras finner

jag behjärtansvärt och vill tillstyrka detsamma. Mot det föreslagna kapitalbeloppet av 250,000 kronor har jag ingen erinran. Såsom statskontoret framhållit, torde någon särskild fondbildning för detta ändamål ej vara erforderlig. Då räntefriheten strider mot riksdagens beslut, att fondens medel skola göras räntebärande, bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas därtill, att vid placering av angiven del av fondens kapital på nu föreslaget sätt ränta icke må beräknas. Då någon avkastning icke erhålles av den del av fonden, som användes till dessa räntefria lån, synes det mig oegentligt, att, såsom stuteriöverstyrelsen ifrågasatt, en tiondel jämväl av den icke inflytande räntan å dessa medel lägges till fonden. Om tiondelen räknas på det verkliga beloppet av årets avkastning, synes det också vara tillräckligt för fondens tillväxt. Något särskilt beslut om sättet att beräkna fondens avkastning erfordras då icke.

Vad slutligen angår Norrbottens läns hushållningssällskaps framställning om erhållande av ytterligare medel till sin hästavelsfond vill jag erinra därom, att vid de hästexporter, som medgivits efter det fjol-årets proposition om bildande av statens hästavelsfond beslöts, ingalunda alla hushållningssällskap utom Norrbottens deltagit. En överslagsberäkning över de medel, som genom samtliga av staten organiserade hästexporter intill 1916 års slut tillflutit sällskapens hästavelsfonder, visar emellertid, att beloppet av dessa medel i hög grad växlar. För två hushållningssällskap uppgå de icke till mer än det belopp av 25,000 kronor, som redan tilldelats Norrbottens läns hushållningssällskap, och för icke mindre än tolv sällskap understiga dessa medel det belopp av 50,000 kronor, som skulle tillkomma nyssnämnda hushållningssällskap vid bifall till dess nu ifrågavarande framställning. På grund härav synes det vara skäl att framdeles, när de genom statens försorg organiserade hästexporterna — av vilka en för närvarande pågår — avslutats, upptaga till bedömande i ett sammanhang frågan, huruvida tillskott från de odisponerade i statskontoret inestående hästförsäljningsmedlen bör medgivas vissa hushållningssällskap. För närvarande anser jag alltså, att ifrågavarande framställning från Norrbottens län icke bör föranleda någon vidare åtgärd.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

dels besluta, att, sedan en tiondel av 1916 års avkastning av statens hästavelsfond lagts till fondens kapital, ett belopp av 3,000 kronor av

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 181 häft. (Nr 219—220.) 2

samma avkastning må av Kungl. Maj:t disponeras för åtgärder för hästavelns främjande samt återstoden av avkastningen reserveras;

dels ock medgiva, att vid lån, som intill ett belopp av 250,000 kronor från fonden utlämnas till hushållningssällskap för inköp genom sällskapets bemedling av lämpliga avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras och vilka lån skola genom amortering återbetalas inom fem år från lyftningsdagen, ränta icke skall beräknas under amorteringstiden.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter förenade sig, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle avlätas till riksdagen av den lydelse, bil. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.
